

7. Соціальна робота: Підручник / В. А. Поліщук, О. П. Бартош-Пічкара, Н. М. Горішна, І. В. Лещук, О. Ю. Пришляк / за ред. Н. Г. Ничкало. – Тернопіль: ВАТ “ТВПК “Збруч”, 2010. – С. 83–98.
8. Юрасова Е. Н. Обучение и трудоустройство психологов во Франции / Е. Н. Юрасова // Психологические аспекты профессионального становления: Сборник материалов Всероссийской межвузовской научной конференции. – М.: РИПО ИГУМО и ИТ, 2009. – С. 130–141.
9. Hatcher R.L., Lassister K.D. Initial training in professional psychology: the practicum competencies outline / Hatcher R.L., Lassister K.D. // Training and education in professional psychology. – 2007. – Vol.1. – No 1. – P. 49-63.
10. Kaslov N. Competencies in professional psychology / Kaslov N. // American Psychologist. – 2004. – No 56. – P. 774-781.
11. Mark R. Raymond. Job Analysis and Specification of Content for Licensure and Certification Examination / Mark R. Raymond. Job // Applied measurement for education. – 2001. – 14(4), Lawrence Erlbaum Associates, Inc.; P. 369–415.
12. Stratford R. A competency approach to educational psychology practice: the implications for quality / Stratford R. // Educational and child psychology. – 2005. – No 24. – P. 5–11.
13. Survey of the Practice of Psychology, prepared by Professional Examination Service. – Association of States and Provincial Psychology Boards, 2003. – 147 p.

One of conditions of successful transformation of higher education of Ukraine and its occurrence in the world educational space is studying of foreign experience of vocational training of the experts of socionomical sphere, particularly its conflictological component. Perfection of the maintenance of programs and filling of subject matters by a staff which opens features psychologo-pedagogical and conflictological preparations of the future experts of socionomical sphere, will promote formation of the modern competitive expert with a high level of conflictological culture. Our article is devoted disclosing of these questions.

Keywords: *the social worker, the psychologist, the teacher of music, vocational training, conflictological culture*

УДК: 378: 06.044.5:338.48

ББК: 74.58

Ярослав Вовчок

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті акцентовано увагу на необхідності виділення й вивчення етнографічного туризму під час професійної освіти менеджерів туристичної сфери. Розкрито актуальність етнографічного туризму на сучасному етапі, а відповідно і потребу в підготовці фахівців для здійснення такої туристичної діяльності. Розглянуто різні наукові підходи до визначення поняття етнографічного туризму, до зв'язку його з подібними поняттями, подано сутність і змістовність етнографічного туризму у власному розумінні. Виділено основні чинники, що забезпечують виокремлення етнографічного туризму в межах туристичної діяльності і надання йому організаційних особливостей, відмінних від інших різновидів туризму.

Ключові слова: *етнографічний туризм, організація етнографічного туризму, менеджер туристичної діяльності.*

Постановка проблеми. На тлі сучасних глобалізаційних світових процесів особливо відчутною стала тенденція до усвідомленого поцінування і збереження самобутності національної культури – свого народу й інших народів світу. У зв'язку з цим актуальності набуває процес ефективного запровадження й ведення

туристичної діяльності в кожній країні та в її регіонах з метою глибшого й кращого пізнання самобутності кожного народу. Оскільки ж національну специфіку визначають насамперед унікальні культурні пам'ятки, то й виникає потреба в організації саме етнографічного туризму як одного із важливих форм туристичної діяльності. А забезпечення якості й успішності такого різновиду туризму в регіоні буде покладатися, звісно, на майбутніх фахівців із туристичної діяльності. Через те сьогодні складовою частиною системи професійної підготовки менеджерів туристичної сфери повинен стати відповідно й етнографічний туризм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному освітньому просторі туристична діяльність стала одним із пріоритетних напрямів професійної підготовки і підвищення фахової кваліфікації. Наукові засади професійного становлення і кар'єрного зростання фахівців туристичної галузі знайшли відображення на сьогодні в працях В. Федорченка, О. Фастовець, Н. Фоменко, Н. Хмілярчук, Г. Цехмістрової, М. Чикалової та інших. А багатогранність сучасної туристичної сфери знайшла розкриття у роботах В. Кифяка, В. Кіптенка, М. Кляпа, М. Крачила, В. Серебрій, О. Старовойтенко, Ф. Шандора та інших. Однак етнографічний туризм не набув ще досить широкого наукового опрацювання, а відображений лише в деяких працях і в окремих аспектах. Зокрема, у дослідженнях українських учених М. Орлової мова йде про географічний аспект ресурсів етнічного туризму, Л. Устименко – про культурно-просвітницький потенціал туризму, Е. Слободенюк – про філософський підхід до туризму як чинника гуманізації відносин між людьми, І. Ткачівської і О. Тімець – про підготовку педагогів до туристсько-краєзнавчої роботи, у розвідках російських учених А. Барлукової, С. Косян, С. Шустової та інших – про національно-регіональний компонент й етнокультурні аспекти туризму. Особливою цінністю відзначаються дослідження, акцентовані на вивчення регіональних ознак етнографічного туризму, зокрема краєзнавства в різних регіонах, туристично-краєзнавчої діяльності у навчальних закладах, етнотуристичних регіональних ресурсів (Г. Гуменюк, І. Калущкий, Н. Кіндрачук, Л. Польова, С. Філюк та ін.).

Формулювання цілей статті. Попри велику кількість наукових публікацій, нашу увагу привертає виокремлення етнографічного туризму у змісті професійної підготовки майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу. З увагою на появу різноманітних публікацій щодо етнографічного туризму виникає насамперед необхідність розкриття потреби виділення етнографічного туризму в системі професійної підготовки менеджерів туризму й обґрунтування визначального поняття цього виду туристичної діяльності – етнографічний туризм. На думку вчених, існування етнографічного туризму виправдовується тим, що він необхідний для цікавої й неповторної організації подорожі та відпочинку і належить відповідно до спеціалізованих видів, разом із освітнім, фестивалним, гастрономічним та іншими. А саме поняття етнографічний туризм немає сьогодні однозначної інтерпретації. З одного боку, етнографічний туризм називають по-різному (етнічний туризм, етнографічний туризм, культурний туризм, етнокультурний туризм, корінний туризм тощо), віддаючи перевагу поняттю етнічний туризм. А з іншого боку, у поняття етнографічний туризм вкладають різний зміст (подорож із метою вивчення культури і життя народів і народностей, знайомство з умовами побуту і змістом культових церемоній, відвідування місць проживання аборигенів тощо), основою якого можна вважати ознайомлення подорожуючих з умовами життя, побуту, культури етносів та етнічних груп. І водночас одними із найбільш цінних і ґрунтовних досліджень щодо етнографічного

туризму є на сьогодні праці доктора Лі Юнь, який зазначає, що головною метою етнічного туризму є пошук екзотичного культурного досвіду через взаємодію з відмінними етнічними групами, під час подорожей турист має змогу ознайомлюватися з артефактами, ритуалами, культурою конкретної етнічної групи, оскільки процес споглядання таких речей виступає частиною мотивації до поїздки [9, с. 311].

У сучасному українському туризмознавстві термін етнографічний туризм є порівняно новим, не усталеним і не закріпленим на законодавчому, науковому й освітньому рівнях, у результаті чого оминається або трактується неоднаково. Зокрема, у Законі України «Про туризм» не виділено етнографічного туризму серед усіх перерахованих різновидів туризму, а подібними до нього із визначених у законі можуть бути сільський та культурно-пізнавальний різновиди [1]. Дослідники В. Кифяк, М. Кляп, Ф. Шандор вдаються до ототожнення понять етнічний, етнографічний і ностальгічний туризм, визначаючи цей різновид туризму, як “поїздки з метою побачень з рідними та близькими. Ця форма туризму пов’язана з відвідуванням і виїздом у віддалені регіони або інші країни” [4, с. 29], “різновид туризму, який здійснюється туристами на місця свого історичного проживання” [5, с. 79]. На думку Т. Сокол, подорожі можуть охоплювати два різновиди: “поїздки для побачення з рідними та відвідання місць, з якими пов’язана історія народу або життя предків” [6, с. 108]. Досить об’єктивним і обґрунтованим, на нашу думку, сьогодні може бути і визначення української дослідниці М. Орлової, яка розглядає етнічний туризм як “підвид пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення з життям, історією, побутом, матеріальною та духовною культурою певного етносу, що проживає зараз або проживав у минулому на відповідній території” [7, с. 7]. Разом з тим, вказані чи подібні до думки не розв’язують вповні питання існування етнографічного туризму і вивчення його у процесі здобуття професійної туристичної освіти.

Для виокремлення етнографічного туризму у системі професійної підготовки менеджерів туристичної сфери насамперед слід з’ясувати сутність поняття етнографічний туризм та його етимологію. Зокрема, слово етнографічний пов’язане з назвою етнографія, що у свою чергу походить від двох слів етнос “народ” і графити “писати” в буквальному значенні “народоопис”. Слово етнос у давньогрецькій мові означало “історико-культурну спільність людей, відмінну від інших спільностей мовою, традиційним побутом, віруванням та іншими ознаками. Поняття етнос стосувалося племен, осілих і кочових народів” [2, с. 4]. У сучасній науковій інтерпретації етнос – це “особливий вид спільності людей, яка утворилася історично і є особливою формою їхнього колективного існування... якісні характеристики етносу – мова, специфічні елементи матеріальної та духовної культури (звичаї, обряди, норми поведінки), релігія, самосвідомість” [3]. Історичну долю етносу відображають етнографічні групи – “локальна частина етносу, яка має спільну з ним етнічну самосвідомість, але відрізняється рисами традиційно-побутової культури” [8, с. 54]. Отож для етнографічного туризму характерним має стати ознайомлення зі способами життя і матеріального виробництва, особливими видами і формами знарядь праці, житла і господарських будівель, одягу і прикрас, специфікою харчування, моральними нормами, звичаями, обрядами й іншими рисами окремих етнографічних груп. І цілком можливе вивчення етнографічного туризму як окремого різновиду в системі професійної освіти менеджерів туризму з метою ознайомлення з локальними особливостями традиційної матеріальної і духовної культури певної етнічної групи.

Прогресивний і стрімкий розвиток сучасної туристичної сфери зумовлює постійне вдосконалення кожного різновиду туристичної діяльності: оновлення старих чи відомих, впровадження нових чи ексклюзивних, комбінування чи перерозподіл у межах існуючих різновидів діяльності та інше. У зв'язку з цим на самотійне існування, а в результаті й на окреме вивчення має право і такий різновид туристичної діяльності, як етнографічний туризм. Тому його не слід розглядати в межах інших різновидів туризму (пізнавального, культурного, ностальгічного чи ін.), а виділяти як повноцінний і виправданий серед інших видів туризму, що має свій предмет, об'єкт вивчення, власний зміст і завдання. А основними чинниками існування й функціонування етнографічного туризму на сучасному етапі виступають такі, як збереження унікальних зразків етнічної культури різних народів нашої планети (матеріальної і духовної), з якими цікаво і необхідно знайомитися туристам, оскільки пізнавальний інтерес є основою будь-якої туристичної подорожі; глобалізація різних сфер суспільного життя, що, з одного боку, веде до втрати ідентичності окремими етносами, а з іншого боку, посилює прагнення пізнати самотутню матеріальну й духовну культуру кожної етнічної групи; зміцнення міжнародних, міжнаціональних і міжкультурних зв'язків на сучасному етапі сприяє формуванню толерантного ставлення до різних етнографічних груп, збереження соціальної, національної, культурної і ландшафтно-екологічної різноманітності у світовому просторі.

Підтвердженням самотійності й окремішності етнографічного туризму в межах туристичної сфери діяльності виступають і характерні його ознаки, за якими вказаний різновид туризму можна піддавати різній класифікації і таким чином надавати йому специфічного характеру, відмінного від інших різновидів туризму. Унаслідок класифікаційних характеристик простежуються своєрідні й неповторні особливості етнографічного туризму, що дають право на самотвердження, самовдосконалення і самопроцвітання етнографічного туризму. А до основних класифікаційних ознак цього різновиду туризму слід віднести просторову спрямованість туристичних потоків, демографічність туристичних подорожей, організацію туристичних маршрутів, мотивацію туристичних турів; тривалість туристичних подорожей. Так, за спрямованістю туристичних потоків етнографічний туризм можна поділити на місцевий, або національний (поїздка у межах країни в інший історико-етнографічний регіон), прикордонний (поїздка в сусідню країну для ознайомлення з етнографічними ознаками прикордонних районів), міжнародний (відвідування іншої країни з метою пізнання культури й побуту її етнографічних груп); за демографічністю туристичних подорожей – дитячий і молодіжний (для вивчення історії й побуту певного етносу) та пожилий (для відвідання місць проживання родичів, їх нащадків, задоволення духовних потреб), громадянський та іноземний (для пізнання духовної й матеріальної культури певної етнічної групи); за організацією туристичних маршрутів – індивідуальний, груповий або сімейний (з метою цілеспрямованою чи спонтанної подорожі на територію певного етносу чи етнографічної групи людей); за мотивацією туристичних турів – науково-дослідницький (вивчення матеріальної, духовної, побутової культури етнографічної групи), семантичний, або ностальгічний (відвідування родичів та їхніх місць проживання), пізнавально-етнографічний (задоволення пізнавальних потреб, зацікавлення певною етнографічною групою); за тривалістю туристичних подорожей – короткострокові (до кількох днів), довготривалі (до кількох місяців), “вікенд-тури” (вихідного дня).

З огляду на класифікаційні характеристики етнографічного туризму слід зазначити, що основою цього різновиду туризму є зацікавленість самотутністю кожного етносу, його життям від найдавніших часів дотепер, заглибленість у побут, культуру, творчість, звичаї місцевого населення кожної країни світу. Основна ж мотивація здійснення етнографічного туризму і забезпечує перспективний розвиток цього різновиду туристичної діяльності в майбутньому. Отож перспективи розвитку етнографічного туризму зумовлені тим, що туристи будь-якої вікової чи соціальної категорії мають постійний інтерес до такого пізнавального характеру подорожей, а місцеве населення завжди трепетно виражає почуття гордості за свою давню культуру, звичаї, традиції, ремесла, творчість і прагне якнайкраще відобразити свою ідентичність, оригінальність і неповторність.

Розвиток етнографічного туризму на високому національному і світовому рівнях може бути забезпечений тільки шляхом підготовки спеціальних кваліфікованих кадрів – менеджерів туристичної діяльності, які повинні підняти на високій рівень розвитку етнографічний туризм насамперед у власному регіоні, досягти високих результатів діяльності в цьому різновиді туристичної діяльності, вийти на світовий рівень співпраці і вступити у світові конкурентні туристичні зв'язки.

Висновки. Отож сучасна національна освітня програма повинна передбачати підготовку загалом кваліфікованих туристичних кадрів і професійну підготовку спеціалістів для окремих різновидів туризму. Для започаткування і здійснення етнографічного туризму потрібний сьогодні професійний менеджер, який має володіти достовірною інформацією про культуру і звичаї етнічної групи, розуміти менталітет свого й інших народів, враховувати культурні й пізнавальні зацікавлення різних туристичних потоків. Тому в системі сучасної туристичної освіти має йти мова і про спеціальну підготовку менеджерів етнографічного туризму, яка повинна охоплювати нагромадження, закріплення та розширення знань про етнографічні особливості власного й інших народів світу, формування навичок розробляти туристичний продукт і презентувати етноресурси на ринку туристичних послуг. А в результаті спеціальної професійної підготовки майбутніх менеджерів етнографічного туризму має бути використаний комплексний підхід з урахуванням усієї системи дидактичних форм, методів і засобів для моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності.

1. Закон України “Про туризм” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15/print1382534775772088>
2. Етнографія України : Навч. посіб. / За ред. проф. С. А. Макаруча. – вид 2-ге, перероб. і доп. – Львів: Світ, 2004. – 520 с.
3. Євтух В. Етнос / В. Євтух // Етнічний довідник. Поняття та терміни // Режим доступу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/~LIB/PUB/Y/YEVTUKH/index.htm>
4. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : Навч. посіб. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Зелена Буковина, 2003. – 324 с.
5. Сучасні різновиди туризму: Підручник. Затверджено МОН / Шандор Ф., Кляп М. – К., 2013. – 334 с.
6. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник / Т. Г. Сокол / за заг. ред. В. Ф. Орлова. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.
7. Орлова М. Ресурси етнічного туризму регіону: суспільно-географічна оцінка (на матеріалах Одеської області): автореф. дис. ... канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 / М. Орлова. – Одеса, 2009. – 19 с.
8. Українське народознавство: Навч. посіб. – К., 2006. – с. 566
9. Li Yang. Minorities, tourism and ethnic theme parks: employees' perspectives from Yunnan, China / Li Yang // Journal of Cultural Geography. – Vol. 28. – No. 2. – June, 2011. – P. 311 – 338.

The article focused on the necessity of allotment and study of ethnographic tourism during professional education of managers of tourism industry. It is revealed the relevance of ethnographic tourism at present, and therefore the need for training specialists to carry out tourism activities. Different scientific approaches to the definition of ethnographic tourism, due to its similar concepts are considered, it is given the nature and content of ethnographic tourism in the strict sense. The main factors which ensure the separation of ethnographic tourism within the tourism activities and achieving its organizational features which are different from other types of tourism are excreted.

Key words: *ethnographic tourism, ethnographic tourism organization, manager of tourism activity.*

УДК 372.881.111.22

ББК 74.580.3

Наталя Войнаровська

ПОДОЛАННЯ УТРУДНЕНЬ У ВИКЛАДАННІ БІЛІНГВАЛЬНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

У статті проаналізовано деякі лексичні та семантичні аспекти, які перешкоджають процесу оволодіння знаннями іношомовної фразеології, а саме англійської та німецької, під час іношомовної білінгвальної підготовки студентів туристичного напрямку у вітчизняних вищих навчальних закладах; розглянуто стан, рівень вживаності та місце, яке займають білінгвальні фразеологічні словники серед традиційних двомовних та розкрито їх актуальність для навчального процесу.

Ключові слова: *білінгвальна підготовка, фразеологія, іноземні мови, туристичний бізнес, вищий навчальний заклад.*

Процесу оволодіння знаннями іношомовної фразеології, а особливо білінгвальної, притаманні ряд перешкод та труднощів, які потребують урахування лексичних та семантичних аспектів, характерних для туристичного спрямування англійської та німецької мов, необхідних для їх вирішення. Основною характеристикою класичної фразеології – є поширене використання таких лексичних одиниць, які здатні змінювати свій склад у деякій мірі. Надзвичайно рідко зустрічаються абсолютно незмінні лексичні фрагменти. Високий рівень варіацій у парадигмі одного фразеологізму спонукає до більш детального вивчення схематичних словосполучень. Процес аналізу такого типу фразеологізмів набагато складніший ніж ідіоматичних виразів завдяки своїй динамічній природі, яку неможливо передати за допомогою лише використання алфавітного переліку у традиційному словнику. Окрім того, виникають труднощі із визначенням усіх можливих комбінацій у кожній парадигмі. Фіксування вживаних комбінацій, разом із деякими забороненими, призводить до повного нівелювання процесу економії мови. Урахування труднощів та перешкод при обробці іноземних фразеологічних одиниць допоможе створити ефективні інструменти, необхідні для висловлювання своїх думок в процесі професійної діяльності людей, для яких і похідна і цільова мови є іноземними.

Кількість досліджень з питань білінгвальної фразеології суттєво поступаються у порівнянні із дослідженнями в галузі монолінгвальної фразеології, за виключенням лексикографічних питань. Найбільш суттєво розглядають лексикографічні проблеми